

МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМНИ TASHKIL ETISHDA INTERAKTIV O'YIN TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH

Boltayeva Shoxista Inoyatovna

*Xorazm viloyati Shovot tumani 40-son Davlat maktabgacha
ta'lim tashkiloti tarbiyachi-metodisti
+998978281151*

Boltayeva Shoxsanam Inoyat qizi

*Xorazm viloyati Shovot tumani 40-son Davlat maktabgacha
ta'lim tashkiloti tarbiyachisi
+99899-247-77-37*

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalar uchun innovatsion o'yin texnologiyasi bo'yicha nazariy materiallar mavjud. Maqolada, shuningdek, katta maktabgacha yoshdagi bolalar bilan interfaol o'yinlardan foydalanish samaradorligi haqida sharhlar mavjud.

Kalit so'zlar: kognitiv tadqiqotlar, o'quv mashg'ulotlari, o'qitish usullari, aqliy rivojlanish.

Ma'lumki, maktabgacha ta'limning asosiy maqsadi bola shaxsini sog'lom va yetuk, maktabda o'qishga tayyorlangan tarzda shakllantirishdan iborat. Ushbu maqsadni amalga oshirishda hozirgi asr-axborot asri ekanligidan kelib chiqqan holda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim-tarbiya jarayoniga axborot kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish davr taqozasidir. Bugungi kunda maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilarining asosiy vazifalari bolalarda iqtidor va qobiliyatni yanada o'stirish, ularning bilim olish istiqbolini rivojlantirishdan iborat. Shunga ko'ra, tarbiyachi mashg'ulotlarda turli o'quv pedagogik dasturlardan, elektron qo'llanmalardan, pedagogik o'yinlardan foydalansa tarbiyachi va tarbiyalanuvchi o'rtasidagi to'siq yo'qoladi, bolalarning xarakteri kengroq ochiladi. Bolalarda kuzatuvchanlik, xotira diqqati kuchayadi chunki, mashg'ulotda majburiy bilim berish bo'lmaydi, bilimni ixtiyoriy qabul qilish orqali ijobiy natijaga erishadi. MTTlarda pedagogik va axborot texnologiyalaridan foydalanish kunning dolzarb muammolaridan biri bo'lib hisoblanadi. Kuzatishlar shuni ko'satadiki, 80-90 % bolalar kompyuter o'yinlarini o'ynashga qiziqishar ekan. Bundan dalolat beradiki, yosh bolalarni qiziqishlariga qarab turli xildagi o'yinlar, mashg'ulotlar, rangli tas'virdagi chizmalarni ko'rsatish orqali ularning dunyoqarashini, axloqiy madaniyatini shakllantirish mumkin ekan.

Bola turli xil faoliyat turlarida - o'yin, muloqot, kognitiv tadqiqotlar, qurilish va hokazolarda mustaqil ravishda tashabbus va mustaqillik ko'rsatishi kerak; o'z kasbini tanlashga qodir, birgalikdagi faoliyat ishtirokchilari. Maktabgacha tarbiyachi izlanuvchan bo'lishi, kattalar va tengdoshlariga savol berishi, sabab-oqibat munosabatlariga qiziqishi, tabiat hodisalari va inson xatti-harakatlarini mustaqil tushuntirishga harakat qilishi kerak; kuzatishga, tajriba qilishga moyil. Ta'limga yangicha yondashuvga o'tish jarayonida nafaqat maktab, balki maktabgacha ta'lim muassasasi ham eng zamonaviy metodikaga muhtoj bo'lib, u asosiy maqsad – bolani shaxs sifatida rivojlantirishni ko'zda tutadi. Maktabgacha ta'lim muassasalari o'qituvchilari o'zlarining ta'lim faoliyatiga o'qitishning interfaol usullari va texnologiyalarini joriy qila boshladilar.

Ta'limda axborot texnologiyalarini rivojlantirishning yo'nalishlaridan biri interfaol texnologiyalardan foydalanish hisoblanadi. Zamonaviy interfaol texnologiyalarning ta'lim sohasiga kirib borishi o'qituvchilarga ta'lim mazmuni, usullari va tashkiliy shakllarini sifat jihatidan o'zgartirish imkonini beradi. Ta'limdagi ushbu texnologiyalardan maqsad axborot jamiyati imkoniyatlarini oshirish va ta'lim tizimining barcha bosqichlarida ta'lim sifatini oshirishdan iborat. Bizning hayotimiz bir joyda turmaydi. Biz rivojlanyapmiz, jamiyatimiz rivojlanmoqda. Qanday bo'lishi bizning kelajak avlodimizga bog'liq. O'quv jarayonining sifati ko'p jihatdan tanlangan o'qitish usuliga bog'liq. Shuning uchun bolalarni o'qitishning yangi usuli kerak. Zamonaviy metodika nafaqat maktab uchun, balki maktabgacha ta'lim muassasasi uchun ham zarur. Zamonaviy usullarning asosiy maqsadi - bolaning shaxs sifatida rivojlanishi. So'nggi paytlarda o'qitishning interfaol usullari joriy etilmoqda. Zamonaviy interfaol texnologiyalarning o'quv jarayoniga katta ta'sirini hisobga olgan holda, ko'plab o'qituvchilar ularni o'zlarining uslubiy tizimiga kiritishga tayyor. Bolani shunday muhit va shunday munosabatlar tizimi bilan o'rab olish kerakki, bolaning eng xilma-xil mustaqil faoliyatini rag'batlantirish va unda eng samarali, shu jumladan asosiy qobiliyatlarni o'z vaqtida shakllantirish kerak. Va bunday rivojlanayotgan muhitni yaratish uchun maktabgacha ta'lim muassasasining ta'lim va ta'lim jarayoniga interaktiv xususiyatga ega bo'lgan, bolaning mustaqil faoliyatini ta'minlaydigan o'yin pedagogik texnologiyalarini joriy etish kerak. "O'yinsiz to'laqonli aqliy rivojlanish mavjud va bo'lishi ham mumkin emas. O'yin - bu hayot beruvchi g'oyalar va tushunchalar oqimi bolaning ruhiy dunyosiga kiradigan ulkan yorqin oyna. (V.A. Suxomlinskiy). Zamonaviy ta'lim texnologiyasi, hech qachon bo'lmaganidek, bolalarning intellektual rivojlanishiga tayanadi. O'yin orqali o'rganish ushbu kontseptsiyaga to'liq mos keladi. O'yin rivojlanish yoshiga ega bo'lgan etakchi maktabgacha faoliyatdir.

Keyingi bosqichlarda o'yin yo'qolmaydi, balki o'sib borayotgan bolaning, o'smirning, yigitning etakchi faoliyatini to'ldiradi. Maktabgacha ta'limga qo'yiladigan zamonaviy talablar o'qituvchilarni ta'limni rivojlantirishga, maktabgacha yoshdagi bolalarning kognitiv, o'yin, izlanish va ta'lim o'zaro ta'siri elementlarini sintez qiluvchi yangi texnologiyalardan foydalanish zaruriyatini yo'naltiradi. Interfaol pedagogik texnologiyalarni ta'lim jarayoniga tatbiq etish ta'lim jarayonini shakllantirishga qaratilgan. Maktabgacha yoshdagi bolalarning integrativ fazilatlarini, zamonaviy ta'lim standartlari tomonidan qo'yilgan vazifalarga muvofiq boshqalar bilan muloqot qilishning konstruktiv usullari va vositalarini o'zlashtirish.

Интерактив та'лим texnologiyasi nima?

"Интерактив" so'zi inglizcha "interact" so'zidan olingan. "Inter" "o'zaro", "harakat" harakat qilish degan ma'noni anglatadi. muloqot qilish yoki suhbat rejimida bo'lish qobiliyati. Shu sababli, interfaol ta'lim o'quvchining o'quv muhiti bilan o'zaro ta'siriga asoslanadi, bu tajribaning o'rganish sohasi bo'lib xizmat qiladi. Interfaol ta'limning mohiyati shundan iboratki, o'quv jarayoni barcha maktabgacha yoshdagi bolalarning doimiy faoliyati va o'zaro ta'siri sharoitida amalga oshiriladi. Doimiy hamkorlik va o'zaro ta'lim mavjud: tarbiyachi-bola, bola-bola. Shu bilan birga, tarbiyachi va bola teng huquqli ta'lim sub'ekti hisoblanadi. Bu darsda bir ishtirokchining boshqasidan ustunligini istisno qiladi. Interfaol usullardan foydalanib, bolalar fikrlashni, muloqot qilishni va qaror qabul qilishni o'rganadilar. Bu foyda o'zaro yordam muhitida yuzaga keladi, ot nafaqat yangi bilimlarni olishga imkon beradi, balki kognitiv faoliyatning o'zini ham rivojlantiradi, uni hamkorlik va hamkorlikning yuqori shakllariga aylantiradi. Интерактив та'лимning maqsadlaridan biri qulay o'quv muhitini yaratishdir, masalan, o'quvchi o'z muvaffaqiyatini, intellektual kompetentsiyasini his qiladi, bu butun o'quv jarayonini samarali va samarali qiladi. Интерактив faoliyat dialogik muloqotni o'z ichiga oladi, chunki u o'zaro yordam, o'zaro tushunish va muammolarni birgalikda hal qilishda ishtirok etishni talab qiladi. Interfaol texnologiya maktabgacha yoshdagi bolalarda yangi fazilatlar va ko'nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan:

- har bir maktabgacha yoshdagi bolaning individual intellektual faoliyati faollashtiriladi;
- shaxslararo munosabatlar rivojlanadi, bolalar muloqotda muloqot to'siqlarini (qat'iylik, noaniqlik) engib o'tishni o'rganadilar, muvaffaqiyat holati yaratiladi;
- Har bir bolaning shaxsini o'z-o'zini rivojlantirish uchun o'z-o'zini tarbiyalash sharoitlari shakllanadi.

Bolalar bilan ishlashda interfaol texnologiyalarni joriy etish maktabgacha yoshdagi bolalarning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda bosqichma-bosqich amalga oshiriladi.

"Zanjir" interaktiv texnologiyasi (o'rta guruhdan).

Ushbu o'yinning maqsadi - jamoada ishlash qobiliyatini rivojlantirish.

Bolalar aylanada turishadi va umumiy natijaga erishish uchun bir qator individual topshiriqlarni bajaradilar (topshiriqlar sifatida siz jamoa shaklini, diagrammani, algoritmi to'ldirishni, marshrutni chizishni va hokazolarni taklif qilishingiz mumkin). Bola uchun qadriyat: umumiy maqsad, umumiy natijaning mavjudligi hamdardlik va o'zaro yordam muhitini yaratadi, ularni bir-biri bilan muloqot qilishga majbur qiladi, muammolarni hal qilishni taklif qiladi.

O'yin: har bir bola umumiy faoliyatda ishtirok etadi; umumiy maqsaddan foydalanib, o'qituvchi empatiya va o'zaro yordam muhitini yaratadi.

Aqliy hujum - bu ijodiy faoliyatni rag'batlantirishga asoslangan muammoni hal qilish texnologiyasi bo'lib, unda bolalardan ehtimol ko'proq echimlarni, shu jumladan eng xayoliy echimlarni ifodalash so'raladi. Foydalanish mumkin bo'lgan belgilangan mezonlarga ko'ra eng muvaffaqiyatlisini tanlang. Interaktiv aqliy hujum texnologiyasini qo'llashdan oldin siz:

- muhokama mavzusi bo'yicha ma'lumotlar to'plash;
- bolalar uchun savollar zanjirini ishlab chiqish;
- suratga olmoq;
- faoliyatni samarali tashkil etish variantlarini o'ylab ko'rish;
- muhokama qilinayotgan muammoning original yechimlari to'plamiga ega bo'lish;

- kutilmagan pedagogik vaziyatlarga tayyor bo'lish va ularni hal qila olish. Bundan tashqari, "Aqliy hujum" uchun birinchi ish bo'lishi kerak. Bolalarni o'yin qoidalari va uni qanday bajarish kerakligi bilan tanishtirish kerak. Yaxshiroq assimilyatsiya va ravshanlik uchun belgi qo'shish tavsiya etiladi. Belgilar bolalar bilan yaratilishi mumkin.

Shunday qilib, interfaol ta'lim, shubhasiz, pedagogikaning qiziqarli, ijodiy, istiqbolli yo'nalishidir. Bu maktabgacha yoshdagi bolalarning psixologik imkoniyatlarini hisobga olgan holda ularning barcha imkoniyatlarini ro'yobga chiqarishga yordam beradi. Interfaol texnologiyalardan foydalanish bolalarga atrofdagi dunyo, tengdoshlari va kattalar bilan munosabatlari haqidagi bilim va g'oyalarini boyitish imkonini beradi, bolalarni ijtimoiy munosabatlar tizimida faol o'zaro munosabatda bo'lishga undaydi. Bundan xulosa qilish mumkinki, ta'lim vazifalari va tarbiya yo'nalishlarining mazmunini amalga oshirish uchun bugungi kunda interfaol o'yin texnologiyalarini joriy etish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasining boshlang‘ich va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo‘yiladigan davlat talablari (2018-yil 4-iyul)
2. Maktabgacha ta‘lim pedagogikasi. P. Yusupova. – T., “O‘qituvchi” 1993 yil.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “2017-2021-yillarda maktabgacha ta‘lim to‘g‘risida. Ta‘lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida PQ-2707 Qaror, 2016 yil 29 dekabr.